

NOVÉ ZJIŠTĚNÍ K OSÍDLENÍ DOBY ŘÍMSKÉ VE STEHELČEVSI, OKR. Kladno

Milan Procházka

V obci Stehelčeves bylo v letech 2010–2011, v rámci provádění archeologického dohledu při stavbě kanalizace, zdokumentováno několik pravěkých situací. V průběhu května 2011 bylo v severním profilu výkopu pro retenční nádrž v ul. V. Hermacha zjištěno kulturní souvrství. Jednalo se o prostor sprašového bloku, na kterém je nyní rozprostřena zástavba rodinných domů z 2. poloviny 20. století a který ohraničoval zřejmě středověkou komunikaci vedoucí do nedalekých Dřetovic. Konkrétně se jedná o plochu těsně před domem čp. 217 (*obr. 1*).

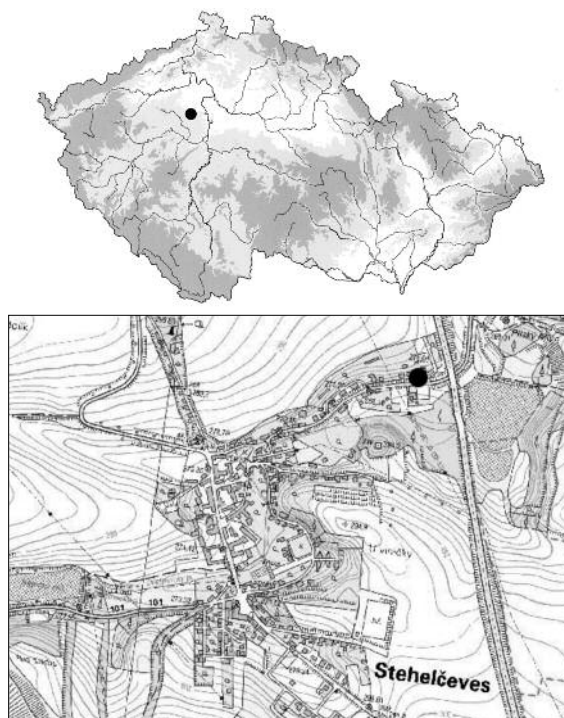
Z hlediska nejbližších archeologických pramenů je známo hned několik sousedních polygonů, kde byly zkoumány archeologické situace. Do období halštatu a laténu spadají lokality „U pily“ (*Knor 1964*), „výstavba I/7“ a prostor „sousedství retenční nádrže“ (*Moucha – Pleslová 1987, 49–51*). Poslední dvě místa reprezentují také četné pozůstatky sídlištních, ev. výrobních situací z doby římské, v případě „prostoru pro výstavbu I/7“ konkrétněji mladší doby římské. Z doby římské jsou doloženy i pohřební aktivity, a to v nedaleké cihelně, odkud je známa nekropole fungující již od stupně Ř A, tedy horizontu plaňanských pohárů (*Motýková 1981*).

TERÉNNÍ SITUACE

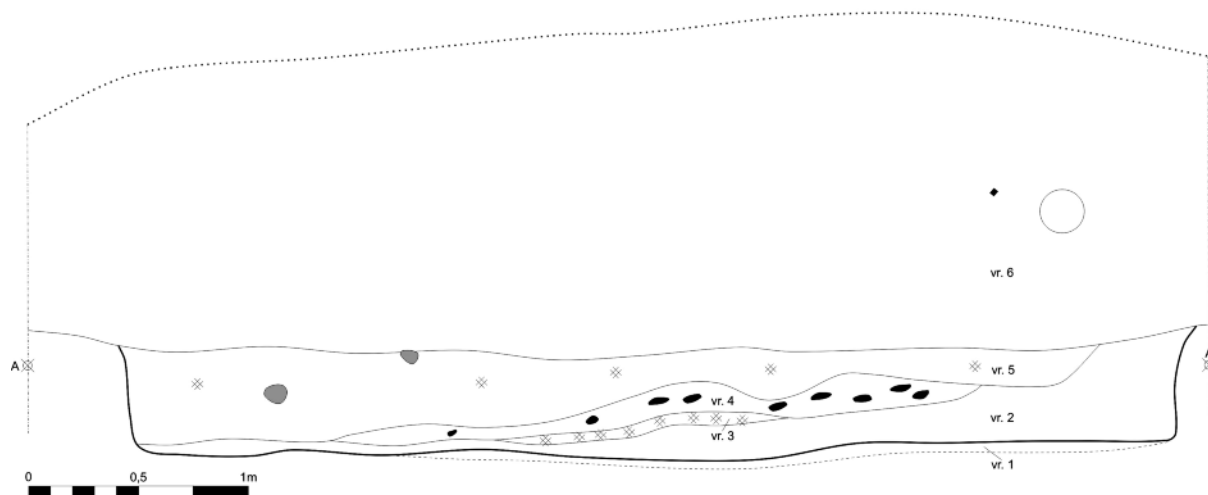
Z hlediska terénní situace byly identifikovány a rozlišeny dva základní horizonty. Svrchní je tvořen pozůstatky ornice a navážkami spjatými se současnou zástavbou a využíváním prostoru. Druhým horizontem, mnohem podstatnějším, je souvrství tvořené celkem 6 uloženinami vyplňujícími objekt o hloubce cca 45–50 cm (*obr. 2*).

Popis objektu

Objekt je tvořen vkopem do spraše a je charakteristický téměř kolmými stěnami. Nejspodnější úroveň tvoří kulturní vrstva místy promíchaná se spraší, charakteristického žlutavého zabarvení. V některých místech je patrna úprava povrchu dna objektu, zřejmě pochozí plochy, břidlicovými deskami. Tuto uloženinu lze spojovat s obdobím fungování objektu. Tato vrstva je překryta světle hnědou, ulehlou, avšak podílově dosti propísčenou vrstvou. To bylo zapříčiněno ojedinělou koncentrací přemístěného podloží. Mimo to obsahovala nahodile pecičky mazanice, zvířecí kosti, ojedinělé úlomky břidlice a fragmenty keramiky. Její mocnost směrem od východní části klesá a od poloviny objektu je v konstantní podobě. Středovou část objektu zaplňuje mazanicová krusta (vrstva 3) tvořící čočku v podobě kompaktní vrstvy, převrstvená silnější, kolísající vrstvou tmavě černé, silně prouhelnatělé, středně ulehlé zeminy, doprovázené kousky mazanice a zlomky keramiky (vrstva 4). Celkové tehdejší zarovnání objektu s terénem podloží tvoří tmavě hnědá, sypká a písčítá vrstva obsahující drobné pecičky mazanice, nahodile kameny a fragment klu divokého prasete (vrstva 5). Konečnou fázi, do úrovně dnešního povrchu, tvoří světle hnědá, kyprá písčítá hlína představující zřejmě

Obr. 1. Stehelčeves, okr. Kladno. Poloha lokality

Obr. 2. Stehelčevos, okr. Kladno. Kresebná dokumentace zahloubeného objektu v severním profilu. Popis v textu. Kresba autor

několik novověkých navážek, již výše označena jako první horizont. Je nutné podotknout, že nejspodnější partie byly značně narušeny činností hlodavců.

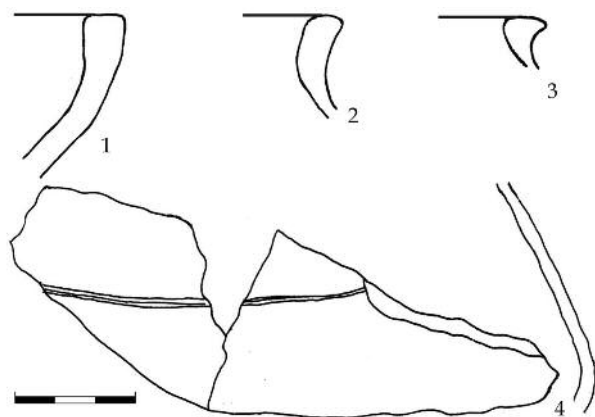
INVENTÁŘ

Sběrem při začišťení terénní situace a následně vzorkováním uloženin rozpoznaných v příslušné stratifikaci byl získán nepočtený soubor nálezů. Z keramického materiálu lze vyčlenit čtyři základní skupiny. První je skupina tvořená materiálem písčitého, jemnozrnného charakteru, šedavých odstínů a spíše silnostěnného charakteru. Do druhé skupiny náleží černá, hrubozrnná keramika s hrubým, drsněným povrchem. Z této skupiny jsou pouze dva typy morfologických prvků, a to v podobě tří okrajů pocházejících ze začišťení terénní situace (obr. 3:2,3). Lze říci, že se od následující skupiny liší jen úpravou povrchu. Zároveň lze na části výduti popsat charakteristické „zúžení“ a zahlazení v podhrdlí nádoby. Třetí skupinu představuje tmavě hnědá až černá keramika, hrubého materiálu tvořeného příměsí větších kamínků, leštěného a tuhovaného povrchu. Pochází spíše ze silnostěnných nádob. Do této skupiny morfologicky náleží okraj misky, který je mírně uzavřený (obr. 3:1). Dle technologických prvků byla vyráběna nejspíš v ruce. Pod okrajem je patrné dvojité zalomení stěny nádoby. Poslední skupinou je tenkostěnná, leštěná keramika, jemnozrnného složení a černé barvy. Výzdobným motivem je prvek dvojité linie a na několika fragmentech je patrné ostřejší zalomení výdute (obr. 3:4). To spolu s charakteristickou výzdobou poukazuje na fragment nádoby terinovitého charakteru náležící do stupně Ř B1. Posledním, ojedinělým fragmentem, který nebyl zahrnut do základní deskripce, je silnostěnný zlomek okrového zabarvení. Ten lze spíše hodnotit jako příměs náležící do eneolitu či doby bronzové a pocházející z bezprostředního začišťení terénních situací. Jeho původ lze spatřovat ve svrchním horizontu převrstvujícím celkovou situaci objektu s výplněmi. Největší procento získané keramiky pochází z vrstvy 4. Bližší znázornění je uvedeno v *tabulce 1*.

Se dvěma fragmenty blíže nespécifikované zvířecí kosti se setkáváme ve vrstvě 2. Dále byl získán téměř celý špičák z prasete divokého. Poslední složkou nálezového souboru je soubor 33 fragmentů mazanice. Stěžejní část tvoří vrstva 3, ze které pochází 23 zlomků žlutého až okrového zabarvení. Jednalo se o mazanickou kompaktní vrstvu. Z vrstvy 5 pochází tři zlomky, z nichž jeden je součástí úpravy stěny, druhý má svými vlastnostmi a tmavě černým zabarvením charakter přepáleného materiálu.

VYHODNOCENÍ

Objekt, který se podařilo v profilu výkopu zdokumentovat, patří do četné typologie souboru polozemnic, avšak kvůli absenci bližších prostorových aspektů (půdorysné vztahy, kúlové jámy) jej nelze zařadit do přesnějšího podtypu. Nicméně objekt se zahluboval do podloží cca 50 cm a jeho přibližná orientace je Z–V. Určení délky objektu je na základě dokumentovaného profilu spekulativní, jelikož není zřejmé,

	Okraj	Výduť	Dno	Ostatní
Skupina 1	0	1	0	1
Skupina 2	3	3	0	2
Skupina 3	2	0	0	0
Skupina 4	0	2	1	0

Tab. 1. Stehelčeves, okr. Kladno. Základní rozdělení keramického inventáře

Obr. 3. Stehelčeves, okr. Kladno. Výběr keramiky ze zahloubeného objektu. Kresba autor

zda dokumentovaná délka 4,80 m je v podélné orientaci s osou polozemnice. Na základě technologicko-morfologického charakteru keramického souboru, který spočívá ve výše specifikovaných hmotách a zaznamenaných tvarech (miska, terina, hrncovité tvary), lze nalezený objekt řadit do časně doby římské, respektive do horizontu Ř B1. Vzájemný prostorový a chronologický vztah s okolními lokalitami není jednoznačně určitelný.

LITERATURA

- Knor, A. 1964: Laténské nálezy ze Stehelčevsi, o. Kladno, Archeologické studijní materiály 1, 109–125.
 Motyková, K. 1981: Das Brandgräberfeld der römischen Kaiserzeit von Stehelčeves, Památky archeologické 72, 340–415.
 Moucha, V. – Pleslová, E. 1987: Silnice Praha–Slaný v pohledu archeologů. Kladno.

DIE NEUEN BEMERKUNGEN ZU DER BESIEDLUNG AUS DER RÖMERZEIT IN STEHELČEVES, BEZ. KLADNO

Im Jahre 2011 wurde ein Grubenhaus im Schnitt eines Aushubes für die Kanalisation untersucht. Der Befund erreichte bis die Tiefe von zirka 45–50 cm. Auf einigen Stellen des niedrigsten Niveaus konnte die vorangehende Herrichtung mit den Schieferbruchstücken dokumentiert werden. Die Schichten umfassten die Keramik, den Rotlehm sowie einige Tierknochen (einschließlich eines Fragments vom schweinischem Stoßzahn). Auf dem Grunde des technologisch-morphologischen Charakters des keramischen Fundkomplexes kann der entdeckte Befund in die frühe Römerzeit, bzw. in den Horizont R B1 eingegliedert werden.

Abb. 1. Stehelčeves, Bez. Kladno. Die Lage des Fundortes

Abb. 2. Stehelčeves, Bez. Kladno. Die zeichnerische Dokumentation des eingetieften Befundes in dem Nordschnitt

Abb. 3. Stehelčeves, Bez. Kladno. Die Auswahl aus der Keramik aus dem eingetieften Befund